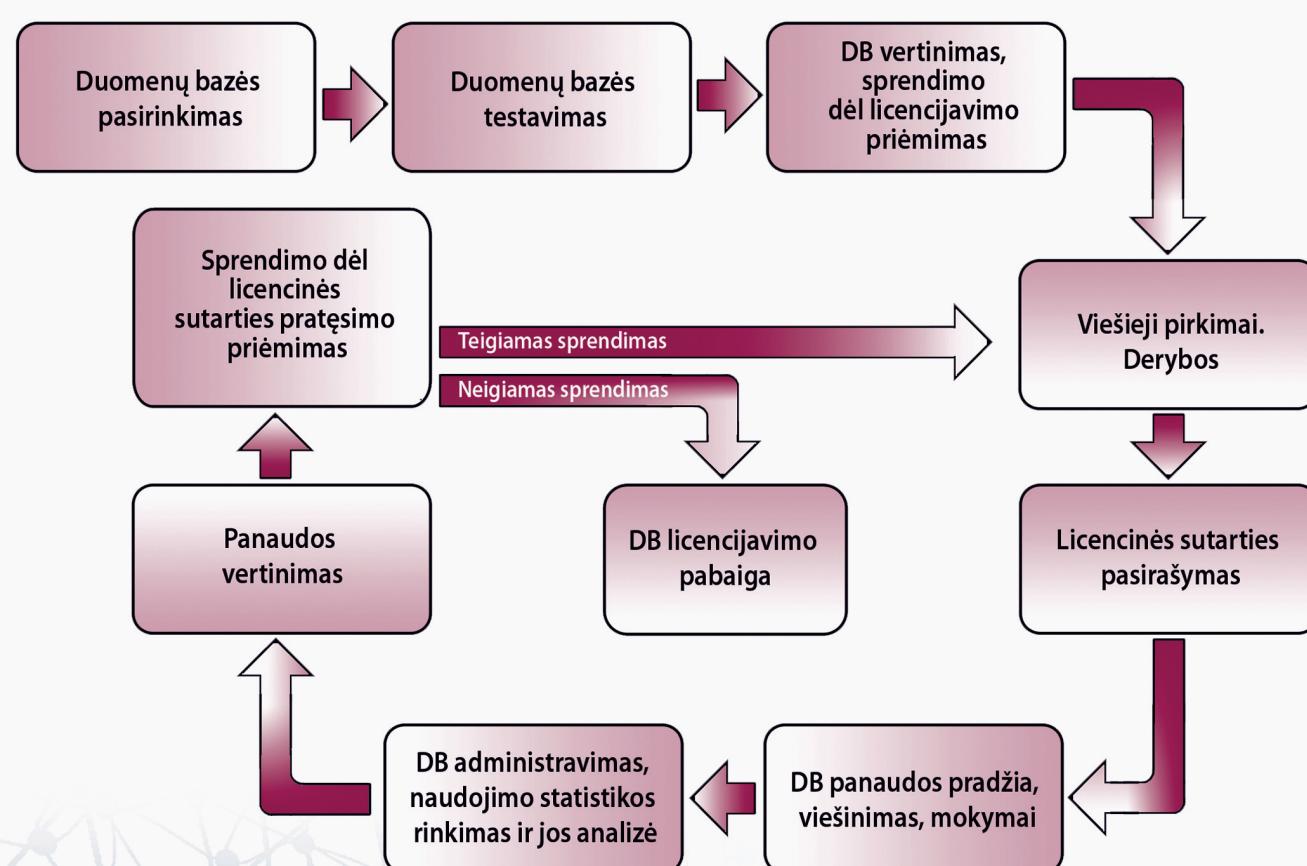

Duomenų bazių licencijavimas, administravimas ir pristatymas vartotojams

Lietuvoje dauguma duomenų bazių (toliau – DB) yra licencijuojamos centralizuotai, tarpininkaujant Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijai (toliau – LMBA) <<http://www.lmba.lt/>>.

Duomenų bazių licencijavimo etapai

Licencijavimo eiga priklauso nuo derybų su duomenų bazių leidėjais sėkmės, darnaus komandinio darbo ir derybininkų kvalifikacijos.

Tipinės licencijos straipsniai

- ♦ Šalys (leidėjas ir biblioteka, institucija arba asociacija)
- ♦ Konstatuojamoji dalis
- ♦ Sutarties aiškinimas
- ♦ Apibrėžimai
- ♦ Įstatymų pasirinkimas
- ♦ Susitarimas
- ♦ Pagal licenciją suteikiamos teisės
- ♦ Naudojimo apribojimai
- ♦ Terminas ir pabaiga
- ♦ Licencijuotos medžiagos pristatymas ir prieiga prie jos
- ♦ Licencijos mokesčis
- ♦ Licenciato (bibliotekos ir (arba) asociacijos) įsipareigojimai
- ♦ Įdiegimas ir įvertinimas
- ♦ Garantijos, įsipareigojimai, nuostolių atlyginimas
- ♦ Force majeure (nenugalimos jėgos aplinkybės)
- ♦ Teisių perdavimo sąlygos
- ♦ Pastabos
- ♦ Ginčų reguliavimas
- ♦ Priedai
- ♦ Parašai

Duomenų bazių licencijavimas, administravimas ir pristatymas vartotojams

Elektroninių knygų prenumerata ir įsigijimas

- ◆ Prenumeruojant el. knygas prieiga prie turinio galima tik sutartyje numatytu laikotarpiu
- ◆ Įsigytos el. knygos tampa bibliotekos nuosavybe, tačiau jų naudojimas dažnai yra ribojamas autoriių teisių, todėl net įsigijant el. knygas reikia pasirašyti licencinę sutartį

Elektroninių knygų licencijų ypatumai

- El. knygų sutartims galioja tipinės licencijos straipsniai. Papildomai turi būti numatyta:
- ◆ kad tiekėjas pateiktu el. knygų MARC įrašus, skirtus įkelti į bibliotekos katalogą
 - ◆ kokia sasaja bus naudojama el. knygoms skaityti ir arbus taikomas kasmetinis sasajos mokesčis
 - ◆ kad tiekėjas atsiųstų įsigytas knygas el. laikmena
 - ◆ kad būtų galima el. knygas atsisiųsti ir skaityti mobiliusuose įrenginiuose

Svarbiausi darbo barai pasirašius licenciją

- ◆ Prieigos prie duomenų bazės užtikrinimas institucijoje ir už jos ribų (jei yra tokia galimybė)
- ◆ Vartotojų informavimas, mokymai ir pagalba
- ◆ Licencijuojamų duomenų bazių administravimas

Duomenų bazių prenumerata (īsigijimas)

tarpinkaujant LMBA

- ◆ Testavimo organizavimas
- ◆ Bibliotekų apklausa
- ◆ Viešieji pirkimai, licencijos pasirašymas
- ◆ Pagalba nustatant prieigą ir administruojant duomenų bazes

Svarbu. Remdamasi nuostatomis, LMBA tarpinkauja licencijuojant duomenų bazes, kurių pageidauja nors viena biblioteka. LMBA netarpinkauja, jei biblioteka nori įsigyti atskiras knygas arba nori jų įsigyti pasirinktinai, t. y. komplektuoti pagal vartotojų pasirinkimą (PDA).

Duomenų bazių naudojimas institucijoje

- ◆ Būtina informacijos sklaida ir reklama
- ◆ Reikia organizuoti duomenų bazių mokymus
- ◆ Leidėjų seminarai padeda geriau suprasti prenumeruojamų el. leidinių turinį ir moko efektyviai jais naudotis
- ◆ Prieiga prie duomenų bazių galima:
 - bibliotekoje (institucijoje) pagal IP adresus
 - prieiga bibliotekoje (institucijoje) su slaptažodžiais (jei tiekėjas nesuteikia prieigos pagal IP adresus)
 - nuotolinė prieiga vartotojams namie ar darbo vietoje
- ◆ Prieiga nuotoliniam vartotojams ne institucijoje:
 - su individualiais slaptažodžiais
 - per įgaliotuosius (proxy) serverius
 - per VPN (virtualiųjų privatumų tinklą)
 - naudojant specialią programinę įrangą (pvz., EZproxy)
- ◆ Būtina teisingai administruoti prenumeruojamas duomenų bazes ir stebėti jų panaudą

Svarbu. Jei prieiga prie duomenų bazės nustatoma su slaptažodžiais, jų negalima viešai skelbti internete.

Duomenų bazių administravimo srityse galima:

- ◆ keisti administravimo slaptažodžius
- ◆ nustatyti vartotojų aplinką
- ◆ atnaujinti IP adresus
- ◆ suteikti vartotojams nuotolinę prieigą
- ◆ peržiūrėti duomenų bazės naudojimo statistiką

Svarbu. Ne visose duomenų bazių administravimo srityse suteikiamos vienodos galimybės. Duomenų bazių administravimo slaptažodžius suteikia leidėjas arba LMBA duomenų bazių specialistas.

Duomenų bazių naudojimo statistika

leidžia įvertinti:

- ◆ prenumeruojamo ištekliaus reikalingumą
- ◆ biudžetо paskirstymo tinkamumą
- ◆ bibliotekinių paslaugų efektyvumą
- ◆ vartotojų lūkesčius ir elgseną

Svarbu. Pagrindinis statistinių ataskaitų standartas yra COUNTER4.

LMBA interneto svetainėje <<http://www.lmba.lt/>> ir <<http://www.emodb.lt/>> rasite:

- ◆ naujienas
- ◆ prenumeruojamas duomenų bazes
- ◆ dažnai užduodamus klausimus
- ◆ informaciją apie:
 - atvirą prieigą
 - autoriių teises
 - renginius
 - LMBA ir kt.

LMBA svetainės intranete galite:

- ◆ atnaujinti prisijungimo duomenis ir institucijos kontaktinę informaciją
- ◆ atnaujinti administruojamos bibliotekos duomenis
- ◆ susipažinti su prenumeruojamų duomenų bazių licencinėmis sutartimis ir naudojimo statistika